

Forslag A 1999/UKK
Behandles af Udvalget for Kundskab og Kultur i Norden

Betænkning over medlemsforslag om att synliggöra de nordiska prisutdelningarna (A 1999/UKK)

Udvalget for Kundskab og Kultur i Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att föra en dialog med relevanta branscher och aktörer för att utvärdera möjligheten att exempelvis skapa en arena för förläggarbranschen att regelbundet ha ett utbyte i anslutning till promovning av Nordiska rådets litteraturpriser

att undersöka möjligheterna till liknande initiativ också för övriga priskategorier

att prioritera att öka stöd till översättningar av nordisk litteratur och uppmana till att en ökande andel av de verk som är nominerade till de nordiska litteraturprisen översätts

att se till att det prioriteras att resurser finns för att promovera Nordiska rådets priser för att synliggöra och tillgängliggöra nominerade och vinnande bidrag för allmänheten

Baggrund

Nordiska rådets priser är uppskattade och prestigefulla. De har en stark ställning inom de branscher där de delas ut. Formerna för prisutdelningen har förändrats under åren och arbetet pågår med att se över hur prisutdelningarna ska gå till i framtiden. Det är bra, men det är också viktigt att se hur vi kopplat till priserna kan stärka det nordiska samarbetet i olika former. Hur kan exempelvis kulturen i Norden stärkas? Hur kan synligheten för kulturella verk och miljöinsatser öka?

Bland annat i samband med utskottet för kunskap och kulturs sommarmöte 2024 nåddes vi av budskapet från den norska förläggarföreningen. De framförde att de vill se någon form av branschträff i samband med utdelningen av Nordiska rådets litteraturpriser. Man menar bland annat att en sådan branschträff skulle stärka förläggarsbranschen i Norden, ge större tyngd till priserna och öka möjligheten för de nominerade verken att bli översatta till fler nordiska språk.

Det finns i sig inga hinder för branschen att ta ett eget initiativ kring detta. Av allt att döma är de också beredda att avsätta resurser för det. Men för att kopplingen till prisut-

delningen ska bli tydlig finns det skäl att föra en dialog med relevanta branscher och aktörer. Nordiska ministerrådet bör vara delaktiga i ett eventuellt samarbete kring detta. Möjligheter finns dessutom att på liknande sätt uppmärksamma de övriga priserna, genom att de nominerade filmerna kan visas, musiken framföras, miljöarbetet uppmärksammas. Exakt hur detta kan ske bör vara föremål för vidare diskussion. En diskussion där också Nordiska rådet bör hållas informerat och ges möjlighet att komma med synpunkter.

Just översättning av de nominerade litterära verken är ett område som behöver utvecklas för att fler vuxna, barn och ungdomar ska läsa god samtida nordisk litteratur. Ambitionen bör vara att så många verk som möjligt översätts och man bör åtminstone ha en uttalad målsättning att öka antalet nominerade verk som översätts. Visionen bör rimligen vara att alla görs tillgängliga på så många nordiska språk att de kan bli lästa av medborgarna i alla nordiska länder och språkområden.

Slutligen vill vi understryka vikten av att arbetet med framtidens prisutdelningar ska syfta till att synliggöra och tillgängliggöra nominerade och vinnande bidrag för allmänheten. Det är så vi värnar prisernas höga status. På så vis stärker vi också kultursektorn och miljöarbetet i Norden.

Udvalgets synpunkter

Nordisk Råds Præsidium har i december 2023 besluttet sig for at støtte op om en arbejdsgruppes rapport hvor et revideret format for Nordisk Råds prisuddeling anbefales. Det ledte til at prisuddelingerne ikke længere skal baseres på "Oscarformatet" hvor alle nominerede inviteredes og vinderne blev offentliggjort på selve prisarrangementet.

Beslutningen byggede på at prisuddelingerne med "Oscarformatet" har vist sig at være meget dyre og ressourcekrævende, især ud fra at Nordisk Råds delegationssekretariater i de nordiske parlamenter ikke har den kompetence som det er nødvendigt at besidde for at administrere store underholdningsarrangementer.

Nordisk Råds prisuddeling blev for første gang udført ud fra det reviderede format på Nordisk Råds session 2024 i Reykjavik hvor kun vinderne inviteredes til prisuddelingen. Denne gang blev alle de nominerede introduceret og vinderne afsløret i et særligt tv-program, produceret af den islandske public service institution RÚV.

Det er i skrivende stund ikke klart hvordan eller hvornår årets vindere afsløres. Prisuddelingen vil dog, traditionen tro, gennemføres i forbindelse med Nordisk Råds session 2025 i Stockholm.

Midler til virksomheden af Nordisk Råds priser anvises af Nordisk Ministerråd som desuden administrerer priserne. Nordisk Ministerråd har indgået aftaler med tredjeparter om at fungere som sekretariater for priserne (prissekretariaterne).

Nordisk Råd har udelukkende haft ansvar for at administrere og betale for de nomineres rejseomkostninger i forbindelse med prisuddelingen og indkøb af pris-statuetter. Det nationale parlament i værtslandet har stået for omkostningerne omkring selve prisuddelingen.

Sekretariatet har i forbindelse med forberedelsen af denne betænkning kontaktet kulturprisernes sekretariater og desuden nøglepersoner i litteraturfagmiljøet i Norden.

Der er en bred enighed blandt dem om at det kan være nyttigt at skabe en arena for fagmiljøet i Norden i forbindelse med promoveringen af Nordisk Råds priser og det nordiske kulturfællesskab.

Men det påpeges at det nye format hvor kun vinderne inviteres til prisuddelingerne leder til at Nordisk Råds prisuddelinger ikke er det optimale sted for fagmiljøet at samles for at arbejde for en yderligere synliggørelse af priserne. Fora hvor fagmiljøet i forvejen befinder sig (fx bogmesser og litteraturfestivaler, filmfestivaler, musikfestivaler osv.) bør derfor prioriteres hvis nye arenaer skal skabes for at synliggøre priserne.

Det kan desuden påpeges at både Nordisk Råds medlemmer og de nordiske ministre har i forvejen et meget tætpakket program på Nordisk Råds sessioner som tidsmæssigt ikke giver mange muligheder for træf med eksterne aktører, fx fagmiljøet i forlagsbranchen. Der ville igen de fora hvor fagmiljøet i forvejen befinder sig være et bedre alternativ, ifølge prissekretariaterne og de aktører i fagmiljøet som er blevet kontaktede i forbindelse med forberedelsen af denne betænkning.

Udvalget kan konstatere at nedskæringer til priserne i løbet af de sidste par år har ledt til at prissekretariaterne har enten meget få eller slet ingen midler til promovering af priserne, vinderne og de nominerede.

Dette er en stor ændring fra tidligere hvor fx litteraturprisernes sekretariater havde mulighed for at deltage ved adskillige bogmesser og litteraturfestivaler i Norden og internationalt for at promovere priserne, de nominerede og vinderværkerne og nordisk samtidslitteratur. Netværkspleje af nordiske litteraturjournalister indgik også i PR-arbejde som sikrede en regelmæssig omtale i medierne.

I rapporten som indeholder forslag fra arbejdsgruppen om et nyt prisuddelingsformat (som blev godkendt på Præsidiets møde i december 2023) fremgår det desuden at om-

kostninger for prisuddelingerne i 2021-2023 har været 850.000-1.840.000 DKK (ekskl. omkostninger knyttet til eget personale). Værtslandets parlament har stået for omkostningerne med prisuddelingerne.

Udvalget kan dermed konstatere at midler til synliggørelse af priserne er stort set skåret væk og at en nedskaleret prisuddeling vil lede til mindre omkostninger. Udvalget rekommanderer derfor Nordisk Ministerråd at prioritere at sikre at midler og ressourcer for at det igen bliver muligt at promovere priserne, de nominerede, vinderne og det nordiske kultursamarbejde i de fora hvor fagmiljøet befinder sig.

Udvalget opfordrer også Nordisk Råd til at fortsat forsikre at midler findes i Nordisk Råds budget til prisernes arbejde og foreslår at de penge som nu bliver tilovers på grund af besparelse med at rejseomkostninger ifm. alle de nomineredes deltagelse ved prisuddelingen, bruges på promovering af priserne, de nominerede og vinderne.

Når det gælder oversættelser af nordisk litteratur, foreslår udvalget at Nordisk Råd rekommanderer at Nordisk Ministerråd opfordrer til at en øget andel af de værker som nomineres til Nordisk Råds litteraturpriser oversættes. Litteraturprissekretariaterne og litteraturfagmiljøet påpeger dog at litteraturoversættelser skal bygge på lyst, ikke tvang, og at nordisk litteratur kun skal oversættes hvis behovet og viljen opstår blandt forlagene i Norden og internationalt.

Udvalget rekommanderer derfor at Nordisk Ministerråd prioriterer at øge støtten til oversættelser af nordisk litteratur, og samtidigt ser til at de støttemuligheder som findes synliggøres og at der opfordres fortsat til at bøger som nomineres til Nordisk Råds litteraturpriser oversættes.

København, den 25. februar 2025

Kristján Þórður Snæbjarnarson (Sf)

Kirsti Leirtrø (A)

Lars Mejern Larsson (S)

Nina Fellman (S)

Per Husted (S)

Marko Kilpi (saml)

Noora Fagerström (saml)

Catarina Deremar (C)

Guðbrandur Einarsson (Vr)

Kathrine Kleveland (Sp)

Veronika Honkasalo (vänst)

Freddy André Øvstegård (SV)

Miko Bergbom (saf)

Victoria Tiblom (SD)

Helge André Njåstad (FrP)